

Foto familiar dels Parellada-Riera. Any 1885.

Fonda Europa de Granollers

| 41

La Posada España a finals del segle XIX.

Medalla de la Ciutat a la **Fonda Europa de Granollers**
Granollers, 1771

Es distingeix la Fonda Europa de Granollers per ser l'establiment de restauració més antic del país en què set generacions d'una mateixa família, els Parellada, han mantingut l'ofici de fondistes, preservant els productes i els gustos propis de la cuina tradicional catalana.

L'Europa ha estat i segueix essent, a més d'una referència gastronòmica, una institució de Granollers, un escenari d'hospitalitat, de celebració i de tractes econòmics, com encara es viuen cada dijous al voltant del seu mercat mil·lenari.

També es distingeix el compromís que la Fonda Europa ha exercit en la defensa dels productes de proximitat i el seu paper promotor en el moviment de recuperació de les fondes a Catalunya, on juga un paper fonamental.

Gastronòmicament, aquest establiment amb dos-cents quaranta-dos anys d'història, ha esdevingut i esdevé encara un temple on es pot gaudir de les excel·lències culinàries més exigents, sense oblidar la seva decidida aposta pels productes vallesans. Socialment, les seves taules es converteixen sovint en àgores ben actives de la realitat social, cultural, econòmica...

La carretera a la dècada dels anys 10, un dijous, dia de mercat. Foto: L Roisin / Arxiu Municipal de Granollers.

" (...) Em trobava fa uns anys a la població un dia de mercat i he de confessar que l'espectacle m'agradà molt. El mercat setmanal de Granollers deu ésser, probablement, un dels més grans que a Catalunya es fan –si no és el més gran. Aquell dia no fou un mercat dels més voluminosos, perquè els pagesos es trobaven amb la feina del batre, o sigui enfeinats amb el màxim esdeveniment del camp: l'operació que corona tots els treballs de l'any, la recollida del gra que assegura el pa. Fou allò que els mercaders anomenen, amb admirable precisió, un mercat petit. Però, quina activitat vital, Déu meu! Em vaig llevar aviat, perquè si no ho hagués fet m'hauria hagut d'aixecar per força. L'hotel, la cèlebre Fonda Europa –una de les millors, una de les més generoses i abundants fondes del país–, era atapeïda de gent. Des de l'escala que davalla fins a la planta baixa, vaig contemplar, a dos quarts de nou del matí, el magnífic espectacle que se'm presentava davant els ulls. La gent no cabia a les taules. La majoria es trobava prenent el desdèjuni, i no pas precisament de cafè amb llet. Esmorzaven de forquilla. Els cambrers amb prou feines podien donar l'abast. La gent arribava amb els comptes fets.

—Cap-i-pota per a sis! —cridà amb escassa timidesa un pagès voluminós tot prenent possessió d'una taula amb els seus amics. I de cop passaren davant meu, portades cap a les taules immediates, dues grosses, suculentes paelles.

En altres taules la gent prenia cafè i pagava els comptes. Aquests ciutadans havien ingerit la seva paella o el seu cap-i-pota a les vuit en punt. Encara que portaven algunes hores de feina o arribaven de molt lluny, no es pot pas negar que començar el dia encarant-se amb aquests aliments és una manera de començar fonamental, vull dir amb uns bons fonaments. Haig de confessar que l'espectacle em va venir de nou. És un espectacle que gairebé només es pot veure a Granollers, i encara a la fonda a la qual fem referència". És de la mà i de la ploma de l'escriptor Josep Pla¹ que

¹ Pla, Josep. (Palafrugell 1897-Llofriu 1981). Obra completa.

El fondista Paco Parellada Riera. Any 1955.

iniciem aquest recorregut històric per la Fonda Europa de Granollers, referent gastronòmic del fondisme català amb unes arrels ancestrals que ens situen a mitjans del segle XVIII.

Granollers registra el 1771, any en que els Viñamata-Parellada situen l'inici de tot plegat, poc més de 1.500 habitants. La seva història familiar recull que van ser Fidel Viñamata i Margarita Planes els qui van posar en marxa l'Hostal del Vallès, també dit de Can Fidel, situat a l'actual emplaçament de la fonda, i que ha acabat esdevenint amb el pas dels anys en l'actual Fonda Europa de Granollers. Dos cognoms, els Viñamata i els Parellada, van segellar el seu compromís amb el fondisme (primer van esdevenir taverners, hostalers, hotelers...), quan les dues famílies s'emparentaren amb el casori de la néta dels Viñamata, la Margarita, amb en Bonaventura, fill d'Isidre Parellada i Cecília Camilo, els quals regentaven des de 1830 l'Hostal La Sila, ubicat al carrer de Barcelona.²

Des d'aleshores s'inicia un llarg i fructífer període de relacions entre ambdues famílies que es perllonga durant el segle XIX –Granollers disposa ja de la nova carretera de Barcelona a Ribes de Freser des de 1848 i del servei de tren procedent de Barcelona el 1854– amb noves i significatives ramificacions que situen l'entramat principal de la saga fondista quan l'Isidre Parellada, de l'antic Hostal La Sila i de la nova Fonda España, es casa amb Dolors Riera, de la Fonda Europa. D'aquesta manera se estableixen així –remarquen els estudiosos del tema– les bases principals de la tradició fondista moderna catalana, posada en marxa tot just uns anys abans pel matrimoni format per Bonaventura Parellada i Margarita Viñamata.

En plena transformació econòmica i social, la capital de la comarca té a principis del segle XX, 6.755 habitants. La carretera ofereix grans oportunitats de desenvolupament. Fidel a les seves arrels granollerines, la Fonda Europa és mercat i és també Porxada. Ho és el dijous –amb una presència significativa de pagesos que vénen a Granollers a celebrar el tancament feliç de les seves transaccions amb el tradicional esmorzar de forquilla– i ho és també la resta de dies de la setmana. Les tartanes –que recorden les antigues diligències que hi feien parada i fonda en el seu viatge cap a París–, omplen diàriament la carretera. Els nous cotxes canvien substancialment la seva fisonomia,

² Tintó, Lluís. "25 anys de la mort de Paco Parellada. Un fondista llegendari". *El 9 Nou*. Granollers, 1996.

La família Parellada-Garrell i els seus vuit fills.

però, ben aviat. La Fonda Europa, com d'altres establiments representatius del sector granollerí, viu de la carretera i de les noves oportunitats econòmiques que ofereix aquesta via de comunicació.

El dijous, 21 d'octubre de 1926 s'inaugura la nova Biblioteca Popular Francesc Tarafa al carrer de Corró, un esdeveniment que presideix el Rei Alfons XIII, acompanyat de les seves filles, les infantes Beatriz i Maria Cristina. Les cròniques de l'època ens recorden que el *lunch*, que mereix l'elogi de tothom, el serveixen els de la Fonda Europa a la sala del Casino, rebent en Paco Parellada la felicitació reial. Són anys d'inquietuds socials i de moviments culturals importants a la ciutat. Els anys 30, els de la fonda serveixen també d'altres celebracions ben especials que es fan per a complimentar l'èxit d'uns quants joves valors que destaquen en el camp cultural: Antoni Cumella, Josep Maria Ruera, Josep Escobar, Vicenç Albarranch... L'Hotel Europa publicita les seves excel·lències³ com a hotel i com a restaurant: *"Muntat amb tot el confort modern. Situat en el punt més cèntric de la ciutat. Restaurant: servei a la carta, coberts i hostalatge; menjadors per a banquets; quartos de bany; magnífiques habitacions; garatge, quadres; autos a l'arribada dels trens. Bar-Cafè: Granja, brasserie, charcuterie; cafè exprés; mariscs, fiambres, bocadillos, cervesa, refrescs, licors... Assortit de gelats. Servei de restaurant totes les nits de la Festa Major. Canonges de Granollers:⁴ El postre més exquisit, el millor record de la ciutat. Telèfon 96. Propietari: Francesc Parellada Riera"*.

Com no podia ser d'una altra manera, l'esclat de la Guerra Civil el 1936, marca la vida de la Fonda Europa. Els primers mesos del conflicte, els revolucionaris converteixen les seves estances en seu del Gremi, col·lectivitzat en la seva totalitat. En Paco de la Fonda marxa al front d'Aragó, després va a París, torna... Immersos en les dificultats de tota mena, Granollers esdevé trista notícia a nivell internacional. Allunyada del front de guerra, la seva població és bombardejada impunement a les 9 matí del dimarts, 31 de maig de 1938, per l'aviació feixista italiana amb el resultat de 224 morts

³ Publicacions La Gralla. Volum IV. "La vida de les societats locals". Granollers, 1930.

⁴ Anys més tard, el músic Josep Maria Ruera escriu, amb lletra de l'arquitecte Manuel J. Raspall, la sardana titulada "Els Canonges de Granollers": L'acròstic diu: "Cerca trobà amb afany noble / Ahont reposa el viatger, / Notes d'art, costums de poble, / O dolços, si és llaminers. / Nostra ciutat vallesana, / Granollers, que'ls ofereix? / Els "Canonges", pasta sana; / Són els millors que's coneix".

L'escriptor Josep Pla era un client assidu de la Fonda Europa. Any 1974.

i centenars de ferits. Moltes d'aquestes persones troben la mort a diversos establiments de la plaça de la Porxada i de la carretera, mentre fan cua per comprar faves i d'altres aliments. El corresponent de guerra flamenc Robert Mussche, que és a Granollers per informar sobre el conflicte i que s'allotja a la Fonda, no té paraules per descriure el desolador panorama que contempla a aquella hora: *"(...) Davant meu hi havia una casa reduïda a runes. Sota la muntanya de pedres, fusta i ferro, hi havia una persona gemegant. (...) Només puc tornar a pensar en aquell moment amb un sentiment de rebuig contra el crim"*.⁵

Finalitzada la guerra, la societat viu les penúries d'una postguerra plena de mancances. L'escassetat d'aliments és general. Hi ha gent que passa gana. L'estraperlo esdevé una oportunitat per a aquells que no en tenen prou amb les minses cartilles de racionament. Les dificultats també es fan paleses als menjadors de la fonda. Són anys de resistència activa. En Paco i la seva dona, Teresa Novellas Barnils, ho saben molt bé. A base de molt de treball i esforç aconsegueixen plantar Granollers en el mapa del fondisme. També ho fan amb èxit a Barcelona, a Les Set Portes, establiment que lloquen l'any 1942. Durant aquests anys, Granollers converteix el dijous de mercat en dijous especial en la Fira de l'Ascensió. La proposta agrícolaramadera funciona. El punt estratègic de la Fonda Europa –la cruïlla formada pel carrer Anselm Clavé i Agustí Vinyamata– es converteix també en un punt referencial a l'hora de seguir la desfilada. La mostra ramadera és a tocar a la zona del parc de l'estació! La simbiosi és total: mercat, festa, fonda...

Un altre relleu generacional posa l'establiment l'any 1947 en mans del matrimoni format per Francisco Parellada Novellas i Mariantonia Garrell Cot, la nova mestressa de la casa. Granollers supera els 15.000 habitants. La carretera, en el seu tram principal del carrer Anselm Clavé experimenta uns quants canvis. La Fonda Europa, fidel al seu passat, aguanta i referma encara més el seu potencial per a fer front als nous temps. La seva cuina tradicional, els seus salons i les seves habitacions, són un important reclam turístic per a Granollers. Són anys durant els quals la família fondista s'amplia

⁵ Polo, Ferran. "75è aniversari del bombardeig. Mussche, patrimoni de Granollers". Notícia sobre el llibre *El que mou el món*, de Kirmen Uribe. Edicions 62. *El 9 Nou*, 2013.

La Fonda és regentada per Ramon Parellada i Inés Bordas.

considerablement. El matrimoni Parellada-Garrell, inculca l'estima per aquest llegat als seus vuit fills: Francesc, Teresa, Mercè, Ramon, Montserrat, Margarida, Mariantonia i Ada. En alguns casos, l'exemple s'estén i l'olla bull. De la casa mare en sortiran amb el temps d'altres projectes significatius relacionats amb l'hostaleria.⁶

El prestigi de la fonda és inqüestionable els anys 70. En Paco destaca⁷ el seu compromís amb la cuina tradicional catalana que ell cataloga com a "conservadora" i que basa en tres regles fonamentals: "bullir, fregir i rostir". Igualment es mostra satisfet amb la fidelitat de la gent de la ciutat i amb la fidelitat que li demostren –per a ell fonamental a l'hora de parlar de les relacions humanes– persones com Lluís Espuña, Jaume Serra, José Manuel Hierro... La llegenda al voltant de tot allò que té a veure amb la Fonda Europa creix per moments. Escrits com el de Pla, que hi passa diverses temporades, ajuden a augmentar-la. La llista dels il·lustres que hi han fet estada és cada dia més considerable: Joan Prim, Alfons XIII, Miguel Primo de Rivera, Manuel J. Raspall, Eugeni Xammar, Pablo Picasso, Manolo Hugué, Joan Miró, Salvador Dalí, Antoni Tàpies, Camilo José Cela, Josep Maria Espinàs, Manuel Vázquez Montalbán i el sibarita detectiu Pepe Carvalho...⁸ Tot això, sense oblidar els més significats polítics de totes les èpoques, així com una munió de representants culturals i socials que han convertit i converteixen les seves taules en espais oberts de debat com correspon al bon nom de la Vila Oberta del recordat Amador Garrell i Alsina. A l'hora de les celebracions familiars especials (bodes, batejos i comunions), la Fonda Europa exerceix d'exemplar amfitriona.

El 1988, la fonda passa a ser regentada per en Ramon, jove inquiet i bon coneixedor del negoci familiar forjat a La Sila ("El poliesportiu dels sentits"), un projecte tan sorprenent com efímer. Ramon, però, que havia posat en marxa tanmateix uns anys abans el restaurant Senyor Parellada a Barcelona, accepta el repte familiar i es converteix en la setena generació en la dinastia dels Parellada que es posa al capdavant del buc insígnia del fondisme català.

⁶ Francesc (Hotel Ciutat), Teresa (Can Ribes de Montbui), Mercè (Vall Fort), Ada (Semproniana). La família Parellada és premi Henoquien de la Generalitat.

⁷ Monja, Paco. *Revista del Vallès* (El Periodista). Entrevista a Francisco Parellada i Novellas. Granollers. 1990.

⁸ Vázquez Montalbán, Manuel. "Cita en Europa". *Revista de l'AC de Granollers*. 1990.

Els dijous especialment, cita amb els esmorzars de forquilla. Foto: Xavier Solanas.

Casat amb Inés Bordas Mon, amb qui té dos fills (Joan i Mariantonia), en Ramon segueix al capdavant d'un negoci elevat a la categoria d'art culinari que va acompanyat de la qualitat dels productes i la bona cocció (sense oblidar la picada) com a elements primordials. Els seus arrossos –tradició obliga– tenen nom i sabor propi. El del dijous, dia de mercat, i el Parellada, sense espina i sense os i que es poden menjar a forquilla franca, són dues de les especialitats més degustades, sense oblidar d'altres plats, entre els quals les mongetes del ganxet; el xai a l'estil del Montseny a les 12 cabeces d'alls, o els calamars Vacca, que formen part de la seva extensa i moderna carta i que s'han guanyat un lloc entre els paladars més exigents.

Fidels a la tradició, els dijous de la Fonda ofereixen al matí, si fa no fa, una semblança a la dels pagesos que descrivia en Pla els anys 70 amb una lletania de la cuina dels menuts (cap-i-pota, tripa i peu, sang i perdiu...) reinventada i renovada. I tot plegat, dins un ambient confortable on l'art l'exterior marcat pel projecte de l'arquitecte Manuel Joaquim Raspall i les ceràmiques de Joan Artigas i Antoni Cumella amb dibuixos de la mestressa de la casa, la pintora Inés Bordas, marida harmònicament amb el de l'interior, creant una atmosfera especial. Les obres d'artistes com César Bulbena –autor dels murals al·legòrics que hi ha als menjadors principals–, Francesc Serra, Francesc Català Roca, Amador Garrell, Bartomeu Serret, Josep Lluís Arimany, Jordi Benito, Vicenç Viaplana, Antoni Granja Llobet, Xavier Miserachs, Francesc Ontañón, Jordi Ribó i molts d'altres ho fan possible. Actualment, l'Europa –integrat plenament a la cèntrica illa de vianants–, compta amb una plantilla d'uns 40 treballadors, la majoria d'ells formats a la casa, disposant de 37 modernes i confortables habitacions.

Convençut que Granollers "Gran-olla-és", en Ramon defensa la responsabilitat del llegat familiar i cultural dels Parellada que ara li toca gestionar; aposta pel paisatge i paisanatge vallesà com a escenari gastronòmic de primer ordre –amb el Montseny i la plana com a principals referents, i el Tagamanent a manera de xemeneia–; recorda la transcendència que tenen els equips humans com a guardians d'una manera de fer bé les coses –"*vitals i transcendents en el nostre cas*"– i destaca, finalment, el seu ferm compromís de seguir íntimament lligats a Granollers, la Porxada i el mercat.